



Arjeta



REPUBLIKA E SHQIPËRISË

Universiteti i Shkodrës "Luigj Gurakuqi"

FAKULTETI EKONOMIK

Nr. 2073/2 prot.

Shkodër, më 19.11.2019

Lënda: Raporti i Progresit të Projektit Erasmus+ "MARDS" për vitin 2019 dhe mbledhja e grupit të punës.

Znj. Besa SHAHINI

MINISTRE E ARSIMIT, SPORTIT DHE E RINISË

TIRANË

Znj. Ingrid JUSHI

Person kontakti i projektit MARDS, MASR

TIRANË

Z. Adem BEKTESHI

REKTOR I UNIVERSITETIT "LUIGJ GURAKUQI"

SHKODËR

Zj. Eriklida SHPORI

ADMINISTRATORE E UNIVERSITETIT "LUIGJ GURAKUQI"

SHKODËR

SENATIT TË UNIVERSITETIT "LUIGJ GURAKUQI"

SHKODËR

Z. Erard ÇURÇIJA

ZYRA E MARRËDHËNIEVE ME JASHTË, UNIVERSITETI "LUIGJ GURAKUQI"

SHKODËR

Bashkëngjitur kësaj shkrese, po Ju dërgojmë Raportin e Progresit të Projektit Erasmus+ "MARDS" për vitin 2019 dhe mbledhjen e grupit të punës.

DEKANI

Prof. as. dr. Blerta Dragusha





REPUBLIKA E SHQIPËRISË

Universiteti i Shkodrës "Luigj Gurakuqi"

FAKULTETI EKONOMIK

Nr. 2073 prot.

Shkodër, më 13.11.2019

Drejtuar: Znj. Besa Shahini, Ministria e Arsimit Sportit dhe Rinisë,

Znj. Ingrid Jushi, person kontakti i MARDS, MASR

Drejtuar: Rektorit të Universitetit të Shkodrës, Prof.dr.Adem Bekteshi

Administratores, Znj. Eriklida Shpori

Senatit të Universitetit të Shkodrës

Dekanes së Fakultetit Ekonomik, Prof.as.dr.Blertha Dragusha

Zyrës së Marrëdhënieve më Jashtë, Z.Erard Çurçija

Lënda: PROPOZIME DHE REKOMANDIME - RAPORTI I PROGRESIT TË PROJEKTIT Erasmus + "MARDS" PËR VITIN 2019

Në kuadër të projektit të financuar nga Bashkimi Europian me titull " MARDS - Reformimi i studimeve doktorale në Mal të Zi dhe Shqipëri – paradigma e praktikës së mirë" me numër 598465-EPP-1-2018-1-ME-EPPKA2-CBHE-SP dhe Marrëveshjes nr. 210 prot. datë 21.01.2019 që Universiteti i Shkodrës ka nënshkruar me kordinatorin e projektit MARDS – Universitetin e Malit të Zi (me kohëzgjatje 15 nëntor 2018- 15 nëntor 2021) ju informojmë se gjatë vitit të parë të projektit (15 nëntor 2018 – 15 nëntor 2019) janë realizuar këto aktivitete kryesore:

I.Hartimi i dy raporteve:

1."Raporti i situatës së arsimit doktorale në Mal të Zi dhe Shqipëri në krahasim me praktikën e BE" me autorë: Melita Kovacevic, Vesna Cavic (Universiteti i Zagrebit) dhe Luzas Zinner (Universiteti i Vjenës)

2. Raport mbi financimin e studimeve doktorale ne Mal të Zi dhe Shqipëri me autor Prof. Predrag Miranovic. <https://www.mards.ucg.ac.me/docs/MARDS%20A3.1%20Questionnaire.docx>

II. Mobilitete të stafeve akademike dhe administrative që lidhen direkt me studimet doktorale.



III. Sigurimi i paisjeve në shërbim të shkollës doktorale në UNISHK.

zbatimit të projektit dhe hapjes së

IV. Promovimi i projektit

I. HARTIMI I DY RAPORTEVE

1. PËRMBLEDHJE

”Raporti i situatës së arsimit doktoral në Mal të Zi dhe Shqipëri në krahasim me praktikën e BE” me autorë: Melita Kovacevic, Vesna Cavic (Universiteti i Zagrebit) dhe Lucas Zinner (Universiteti i Vjenës)

Raporti i plotë shiko: <https://www.mards.ucg.ac.me/workflow.html>

HYRJA

Ky raport është bërë në kuadër të projektit MARDS, i cili është përqendruar në përmirësimin dhe krijimin e kapaciteteve të qëndrueshme në fushën e studimeve të doktoraturës në Mal të Zi dhe Shqipëri. Qëllimi i tij kryesor është të fillojë rindërtimin e studimeve të doktoratës në përputhje me Parimet e Salzburgut dhe Parimet e Trajnimit Inovativ të Doktoratës në mënyrë që të krijojë Shkollën të Doktoraturave të Përbashkëta të Qëndrueshme dhe Moderne të Pilotimit midis dy vendeve partnere që do të shërbejnë si një shembull i "praktikës së mirë" për Rajonin e Ballkanit Perëndimor. Analiza e kontekstit juridik dhe organizativ i arsimit të doktoraturës në dy vendet partnere Mali i Zi dhe Shqipëria, si dhe mënyra se si strukturohet dhe funksionon trajnimi i doktoratës në këto institucione shërben si bazë për hapat e mëtejshëm të zbatimit të projektit MARDS.

Metodologjia. Të gjitha institucionet e vendeve partnere, dy nga Mali i Zi dhe katër nga Shqipëria (për listën e plotë, ju lutemi shikoni Tabelën 1, më poshtë), morën pyetësorin me një numër pyetjesh brenda fushave kryesore të interesit.

Sondazhi është strukturuar në një mënyrë për të mbledhur një gamë të gjerë të informacionit përkatës duke filluar nga kornizat ligjore kombëtare, politikat institucionale dhe rregulloret, deri te informacionet specifike mbi nivelin e programeve të doktoratës në nivelin e institucioneve individuale.

Një objektiv ishte gjithashtu të grumbullohen të paktën disa të dhëna themelore sasiore për të kuptuar më mirë sistemet dhe për të vëzhguar disa përshtypje subjektive të ofruesve të informacionit në lidhje me nivelin e kënaqësisë me sistemin ekzistues (ju lutemi shikoni Shtojcën 1, Anketa "Raporti mbi" gjendja e artit "në arsimin e doktoraturës në Mal të Zi dhe



Shqipëri dhe krahasimi me praktikat e BE-së" tek Raporti i plotë). Sondazhi përbëhet nga shtatë tema kryesore që hapën mundësinë e informacionit shtesë që institucionet mund të kishin konsideruar të rëndësishme, por jo të mbuluara sa duhet. Këto shtatë tema ishin:

- Kuadri ligjor,
- udhëzime dhe rregullore;
- strategjia dhe vizioni;
- të dhëna statistikore; aftësia kërkimore;
- strukturën e arsimit të doktoratës;
- përzgjedhja dhe pranimi;
- Supervizoret (udheheqësit e doktoraturës)

Nga gjashtë të anketuarit e mundshëm, ne morëm të dy nga Mali i Zi, dhe katër të anketuar nga anketat e partnerëve të institucioneve shqiptare (njëri që dërgon sondazhin pas versionit të parë të raportit është shkruar në tabelën 1), megjithëse, në të njëjtën kohë ne morëm atë shtesë nga institucioni (Universiteti Aleksander Moisiu, si një institucion jo partner, dha përgjigjet e tij në të njëjtin dokument me Universitetin e Shkodrës "Luigj Gurakuqi") që nuk është partner zyrtar i Projektit (për përmbledhje të detajuar kontrolloni Tabelën 1).

Të dhënat e pranura nga pyetësorët dhe të dhënat e mbledhura nga komunikimi elektronik kanë qenë të balancuara në aspektin e sasisë së informacionit dhe sa mirë janë përpunuar ato. Kjo është veçanërisht çështje me një listë të dokumenteve ligjore dhe të politikave që nuk kanë përshkrime. Në të njëjtën kohë ata ose nuk ishin në dispozicion në internet ose ekzistonte një pengesë gjuhësore. Disa pyetje nuk janë përgjigjur fare ose shumë modeste. Prandaj, ne zgjodhëm një qasje të dyfishtë. Ne kemi kryer analizën e të gjitha informacioneve të marra dhe të dhënat statistikore dhe kemi përgatitur raportin përmbledhës (Përmbledhje e zgjeruar) e ndjekur me përgjigjet individuale për secilën nga pyetjet e Anketës. Ju lutemi vini re se ndërsa në disa raste ne lamë përgjigjen e fjalës që morëm, pa ndërhyrje në përmbajtje apo gjuhë, në disa raste të tjera ne u bashkuam ose hodhëm disa përgjigje individuale për të shmangur tepricën e informacionit. Gjithashtu, duhet përmendur që jo gjithmonë partnerët brenda një vendi bien dakord në mënyrë të domosdoshme për të gjitha të dhënat, interpretimet dhe deklaratat. Pa keqkuptim të tyre ndonjëherë ndryshonin ndjeshëm, dhe ne nuk ishim në gjendje të merrnim anët dhe / ose të ndërhynim në përmbajtje. Për më tepër, në disa raste kemi shkruar një interpretim të shkurtër të përbashkët të të dhënave / informacioneve të marra.



Një partner i projektit nga institucionet e BE (Universiteti i Maribor) gjithashtu i ka kushtuar kohë për të dhënë përgjigje. Ky është një kontribut i vlefshëm, por për shkak të fokusit të raportit, informacioni i mbledhur do të përdoret për diskutime të mëtutjeshme dhe shkëmbimin e përvojave që do të jenë pjesë e aktiviteteve të tjera të projektit.

Tabela 1. Lista e institucioneve partnere pjesëmarrëse në survejim

Partneri	Institucioni	Emri i personit që siguroi informacionin e survejimit
P1	Universiteti i Malit të Zi	Prof. Dr. Predrag Miranović pedjam@ucg.ac.me
P6	Universiteti i Donja Goricës	Milica Vukotic milica.vukotic@udg.edu.me
P7	Universiteti i Shkodrës "Luigj Gurakuqi"	Prof. dr.Arjeta Troshani atroshani@unishk.edu.al
P8	Universiteti Politeknik i Tiranës	Elfrida Shehu, elfridashehu@upt.al
P9	Universiteti i Vlorës	Kristofor Lapa kristoforlapa@gmail.com Enkeleint-Aggelos Mechili mechili@univlora.edu.al
P10	Universiteti Metropolitan i Tiranës	Betim Cico betim.cico@gmail.com
	Universiteti Aleksander Moisiu, Durrës, Shqipëri (UAMD)	Kontribuoi si një institucion jo partner

Përmbledhja

Edukimi i doktoratës ka kaluar procesin e reformës në të dy vendet, Malin e Zi dhe Shqipëri, në mënyrë të ngjashme si në vendet e tjera evropiane, megjithëse për shkak të numrit të pengesave sistemi ende mbetet prapa kur krahasohet me një arsim doktore në institucionet nëpër vendet e BE-së. Nga njëra anë, ministritë panë nevojën për t'u përqëndruar në arsimin e doktoraturës, dhe nga ana tjetër, universitetet ende po luftojnë se si të zhvillojnë të gjithë sistemin, për ta bërë atë efikas, të qëndrueshëm dhe me cilësi të lartë. Ekzistojnë një



numër arsyesh objektive për një situatë të tillë, dhe ndërsa disa prej tyre janë relativisht të lehta për t'u trajtuar, të tjerët ndërthuren në një kontekst gjithëpërfshirës social dhe ekonomik dhe ato kërkojnë shumë më tepër punë dhe angazhim të palëve të ndryshme të interesit - brenda dhe jashtë nivelit më të lartë se sistemi i edukimit.

Kuadri ligjor, udhëzimet dhe rregulloret. Të dy vendet kanë dokumente përkatëse, veçanërisht kushte specifike të përcaktuara ligjërisht për Arsimin e Lartë, të cilat gjithashtu merren me edukimin e doktoraturës. Sidoqoftë, këto ligje kanë të bëjnë kryesisht me nivelet e tjera dhe aspektin e sistemit arsimor. Ndërsa ligji në Mal të Zi trajton arsimin e doktoraturës në një mënyrë shumë modeste, përcakton vetëm disa aspekte dhe i kushton pak, nëse ka, vëmendje studentëve të doktoratës, mbikëqyrësve, rolit të institucionit, etj., Korniza ligjore për arsimin e doktoratës në Shqipëri është edhe më pak i thelluar. Duke pasur parasysh numrin shumë të kufizuar të informacionit dhe njohuri mjaft të dobëta për dokumentet ekzistuese (për shkak të pengesës gjuhësore), megjithatë është e qartë se arsimi i doktoraturës është trajtuar vetëm në mënyrë shumë sipërfaqësore brenda sistemit të Arsimin të Lartë, me rregullore të përpunuara në mënyrë të pamjaftueshme dhe nuk tejkalon aspektet formale. Një sfond i tillë ligjor mund të kufizojë rolin dhe përgjegjësinë e universiteteve dhe mund të bëhet një pengesë në zhvillimin e mëtutjeshëm të sistemit të kërkimit.

Struktura e programeve të doktoratës. Të gjitha informacionet e dhëna për strukturën e programeve i referohen në një masë të madhe rregullave dhe institucioneve kombëtare të rëndësishme për Sigurimin e Cilësisë. Kushtet e kornizës karakterizohen nga një shkallë shumë e ulët e lirisë së veprimit, e cila u jepet institucioneve në mënyrë që të vendosin për strukturat e përshtatshme për to. Ekzistojnë një numër i procedurave zyrtare të raportuara nga të dy vendet. ECTS është përdorur, megjithëse një pjesë relativisht e vogël është menduar për kurse mësimore, siç raportohet për Malin e Zi. Shumica e të anketuarve përqendrohen në numrin e kurseve të mësuara, përkufizimin e një teme kërkimore dhe mbrojtjen e tezës. Në të dy vendet, një kandidat për doktoratë gjithashtu kërkohet të botojë një tezë. Disa dyshime janë shprehur në lidhje me rëndësinë e tij me ECTS (Mali i Zi). Kurse më specifike në teori dhe metodologji u konsideruan mjaft të rëndësishme (Shqipëri). Informacioni nga një institucion në Mal të Zi, i cili u specifikua nga Rektori sipas modelit të programeve të doktoratës, është krejt i pazakontë dhe i jashtëzakonshëm për kontekstin Evropian. Institucionet shqiptare raportuan se ekzistonte ende një pasiguri e konsiderueshme në lidhje me hartimin e programeve të doktoratës.

Zgjedhja dhe pranimi. Raportohet nga të dy vendet dhe institucionet e tyre që kriteret e përzgjedhjes dhe pranimit përcaktohen nga autoriteti përgjegjës për arsimin e doktoraturës



dhe ligji përkatës. Diploma e Masterit është një parakusht, dhe ndërsa në Mal të Zi një institucion e bazon pranimin kryesisht në notat në programin MA, i dyti prezantoi një intervistë si një instrument shtesë të seleksionimit cilësor, i cili gjithashtu mund të çojë në mos pranimin e kandidatëve. Është interesante se asnjë institucion nuk ka nevojë për ekspozim të kërkimit dhe nuk thekson rëndësinë e pasurisë intelektuale ose aftësive kërkimore, por vendoset ose sipas kriterëve formale ose sipas një lloj vlerësimi të përgjithshëm të kandidatëve. Roli i mbikëqyrësit është gjithashtu i vogël që nga fillimi dhe nuk ka asnjë lidhje të drejtpërdrejtë midis kandidatit dhe mbikëqyrësit që nga fillimi. Edhe pse një organ përgjegjës vendos për pranimin e një kandidati të ri, në Mal të Zi nuk ka asnjë detyrim që një profesor të pranojë një kandidat të veçantë. Në Shqipëri, ka rregullore për udhëheqësit (supervizorët) se sa kandidatë mund të kenë, dhe kjo varet nga statusi i tyre akademik. Kjo nuk është përmendur për autoritetet mbikëqyrëse në institucionet malazeze. Në të vërtetë, institucionet shqiptare raportuan përvojë shumë të kufizuar, nëse ka, për shkak të rregulloreve relativisht të reja dhe një hendek gjashtë vjeçar në regjistrimin e studentëve të rinj të doktoratës, veçanërisht në universitetet publike.

Supervizimi. Kriteret e mbikëqyrjes dhe motivimi për të marrë mbikëqyrje ndryshojnë nga institucioni në institucion dhe nga një vend në tjetrin. Shumica e të anketuarve raportuan një shpërblim financiar si një motivues të fortë, por gjithashtu kriteret e zhvillimit të karrierës që lidhin detyrat mbikëqyrëse dhe promovimin mund të luajnë një rol. Ndërsa në një institucion kriteret për pranimin si mbikëqyrës janë shumë kërkues dhe janë vendosur nga vetë universiteti, përkatësisht për të qenë një studiues aktiv me një vëllim të konsiderueshëm të botimeve, në institucionin tjetër kriteret janë shumë më modeste dhe kërkojnë vetëm dy punime të botuara. Edhe më interesant është fakti që fjala e fundit për mbrojtjen e një studenti të doktoratës u jepet individëve, udhëheqësit nga njëra anë dhe drejtorit të programit nga ana tjetër (megjithëse rol ka edhe një organ i posaçëm). Me fjalë të tjera, një institucion i tillë është mjaft i privatizuar dhe larg nga çdo praktikë e BE-së.

Asnjë institucion nuk raportoi aftësi specifike ose training të ofruar për udhëheqësit (supervizorët). Askush nuk raportoi në mënyrë të qartë mbi mbikëqyrjen e ekipit që bëhet gjithnjë e më e zakonshme në pjesë më të mëdha të Evropës. Megjithatë, përqendrimi ishte në ndihmën në përmbushjen e kapaciteteve kërkimore dhe mundësinë e të paturit një udhëheqës nga një institucion tjetër jashtë vendit.

Çështje shtesë. Institucionet nga Shqipëria theksuan domosdoshmërinë e një procesi të ndërkombëtarizimit të mëtejshëm të universiteteve dhe në veçanti të arsimit të doktoratës. Ky proces mund të bëjë të mundur forcimin e kapaciteteve kërkimore dhe krijimin e rrjeteve më



të mira nga të cilat hulumtimi në përgjithësi mund të përfitonte. Si një formë e ndërkombëtarizimit u nënvizua mundësia e programeve të përbashkëta të doktoratës, institucionet e të cilave gjithashtu mbështeten nga legjislacioni.

Në kontekstin malazez, u theksua si një sfidë e rëndësishme të merren masa për të motivuar studentët master të aplikojnë për doktoratë. Të dhënat tregojnë se interesi i tyre për vazhdimin e arsimit në nivelin e doktoraturës po zvogëlohet dhe se vetë doktorata po bëhet më pak tërheqëse. Për më tepër, u vu re se duhet të bëhen më shumë përpjekje gjatë trajnimit të arsimit doktoratë për të organizuar trajnime të ndryshme, për të zhvilluar aftësi shtesë dhe përgatitje më të mirë për shtigje të ndryshme të karrierës dhe kështu të jepet një kontribut më i mirë për shoqërinë. Kjo kërkesë pason debatin për aftësitë e transferueshme që kanë vazhduar në Evropë për dy dekada. Megjithëse në parim njihet në pjesë të mëdha të Evropës, këtu mund të thuhet se nga një këndvështrim Evropian më pak se 50% e studentëve të doktoratës në Evropë ende kanë qasje në trajnime të tilla dhe prandaj situata në Mal të Zi nuk është e veçantë. Sidoqoftë, është e rëndësishme të adresoni temën dhe të zhvilloni oferta të përshtatshme.

Konkluzionet. Në të dy vendet dhe institucionet e tyre të arsimit të lartë, procesi i reformimit të arsimit të doktoraturës për ta bërë atë më të pajtueshëm me institucionet e tjera / sistemet e doktoratës në Evropë u fillua disa vjet më parë. Ka pasur një sërë ndryshimesh, veçanërisht në nivelin strukturor. Sidoqoftë, shumë nga këto ndryshime ishin udhëhequr nga qeveritë dhe ministrinë përkatëse, dhe relativisht pak hapësirë për manovrim iu dha universiteteve individuale. Niveli i autonomisë së universiteteve është relativisht i ulët. Kjo vlen edhe më shumë për Shqipërinë sesa për Malin e Zi. E njohur në mënyrë të barabartë është nevoja për reforma urgjente në fushën e doktoratës dhe debatit kritik si në nivelin institucional, ashtu edhe midis personelit akademik individual. Në çdo rast, vazhdimësia në procesin e zhvillimit duhet të njihet si një faktor kritik suksesi, në mënyrë që të arrihet një nivel i trajnimit të arsimit doktoratë i krahasueshëm me atë të sistemeve të zhvilluara mirë. Për këtë qëllim, ka një numër institucionesh në Evropë nga të cilat mund të mësohen si shembuj të mirë.

Një sfidë e veçantë është se sistemi është akoma shumë i fragmentuar në të dy vendet. Shumë pjesë të enigmës që duhen për të përfunduar tërë enigmën e arsimit cilësor të doktoraturës ende mungojnë. Në fakt, kjo ka një ndikim të thellë në cilësinë e arsimit të doktoraturës dhe mund të kontribuojë më tej në rrjedhjen e trurit dhe në faktorin e ulët të motivimit (midis faktorëve të tjerë social dhe ekonomik).

PËRMBLEDHJE E



2. Raport mbi financimin e studimeve doktorale ne Mal të Zi dhe Shqipëri me autor Prof. Predrag Miranovic.

<https://www.mards.ucg.ac.me/docs/MARDS%20A3.1%20Questionnaire.docx>

Raporti i plotë shiko: <https://www.mards.ucg.ac.me/workflow.html>

Analiza per Shqipërinë:

Nga këndvështrimi shqiptar, në lidhje me financimin e shkollave të doktoratës, duhen të bazohen në dy burime: Grantet nga Ministria e Arsimit bazuar në sektorët prioritarë të Zhvillimit të Vendit dhe Komunitetit të Biznesit bazuar në marrëveshje midis Universitetit dhe sektorit të biznesit.

Deri tani në Shqipëri hulumtimi ka qenë larg nga zhvillimi i vendit dhe nevojave të komunitetit të biznesit dhe kjo duhet të ndryshojë në mënyrë drastike sepse ka shkatërruar motivimin dhe sensin e bërjes së hulumtimit.

Sipas mendimit tonë, është e nevojshme një ndryshim në Arsimin e Doktoratës në Shqipëri. Shqetësimi më domethënës për ne është mbyllja e programeve të doktoratës nga Qeveria që nga viti 2013 dhe nuk ka regjistrime të reja që prej asaj kohe. Një çështje shumë e rëndësishme është edhe Universitetet private. Kuadri ligjor duhet të jetë shumë i rreptë për ata që të ofrojnë studime të doktoratës. Kjo sepse në shumicën e rasteve ata punojnë si një “kompani / ndërmarrje private” thjesht duke “shitur” diplomën e doktoratës. Për më tepër, përzgjedhja e studentëve të doktoratës nga Universitetet publike duhet të jetë më transparente. Një çështje tjetër e rëndësishme është që Ministria e Arsimit dhe secili Universitet të parashikojnë një buxhet të veçantë për studimet e doktoratës.

Analiza SWOT e gjendjes aktuale të arsimit të doktoraturës dhe financimit të saj në Shqipëri

Teksti që vijon është një përmbledhje e të gjitha informacioneve të mbledhura në pjesën e analizës SWOT të pyetësorit. Ai duhet të paraqesë statusin aktual të arsimit të doktoratës dhe financimin e tij në Universitetin Politeknik të Tiranës, Universitetin e Shkodrës “Luigj Gurakuqi”, Universitetin e Vlorës “Ismail Qemali” dhe Universitetin Metropolitan të Tiranës.

Përparësitë:

- Marrëveshje ndërinstitucionale në realizimin e studimeve të doktoratës, të cilat përfshijnë bashkëfinancimin



-
- Burimet e sektorit të biznesit, të cilat mund të kontribuojnë në fondet kërkimore për studimet e doktoratës
 - Projektet me partnerë kombëtarë ose ndërkombëtarë, si një burim i financimit të hulumtimit të doktoratës
 - Cilësi e lartë e disa programeve të doktoratës (p.sh. albanologjia)
 - Në disa universitete kandidatët për doktoratë paguhen si asistentë mësimdhënies
 - Autonomia e universitetit
 - Potencial i fortë kërkimor
 - Hapja e Universitetit për hulumtimin e sponsorizuesve

Dobësitë:

- Mungesa e një strategjie konkrete të financimit të kërkimit
- Mungesa e ndonjë buxheti specifik për studime të doktoratës në Universitet
- Buxheti shumë i ulët i shtetit për kërkime shkencore dhe studime të doktoratës
- Mungesa e bashkëpunimit me sektorin privat në lidhje me financimin
- Investim i pamjaftueshëm në laboratorët e hulumtimit
- Ndikim shumë i ulët i rezultateve të hulumtimit të doktoraturës në industri, gjë që çon në mungesën e interesit të kompanive për të investuar në kërkime të doktoratës
- Programet e studimit të doktoratës nuk përpunohen me nevojat e tregut të punës dhe përparësitë e ekonomisë shtetërore
- Përfshirje shumë e ulët e Universitetit në projekte të financuara nga BE
- Numri i pamjaftueshëm i programeve të studimit të doktoratës. dhe përfshirja e kandidatëve për doktoratë në projekte të tilla, dhe një rritje të stafit të kualifikuar akademik në mënyrë që të hapen programe të reja të doktoratës.

Oportunitetet:

- Integrimi Evropian i Shqipërisë, i cili mund të sjellë mundësi të reja financimi për universitetet
- Mundësitë përmes kërkesave të mundshme dhe fuqizimi në rritje i biznesit për kërkime dhe zhvillim
- Ligji i ri për arsimin e lartë parashikon një burim të ri të financimit, d.m.th. NASRI do të sigurojë fonde përmes projekteve
- Mundësitë për të përmirësuar bashkëpunimin me institucionet e huaja të arsimit të lartë (veçanërisht me SH.B.A.) në fushën e kërkimit dhe zhvillimit
- Hartimi i një strategjie institucionale në fushën e kërkimit dhe zhvillimit
- Projekti MARDS.



Kërcënimet:

- Qeverisja dhe menaxhimi i centralizuar financiar i Universiteteve
- Një buxhet shumë i ulët kushtuar Arsimit të Lartë nga Qeveria Shqiptare
- Vonesa në krijimin e skemës së financimit për shkak të mungesës së kompromisit midis institucioneve

Mungesa e konkurrencës për financim midis universiteteve

- Duke u përballur me shumë burokraci në Ministrinë e Arsimit gjatë procesit të aplikimit për hapjen e një programi të ri akademik
- Mosbesimi i biznesit në lidhje me potencialin kërkimor të ofruar nga institucioni dhe mungesën e informacionit në lidhje me të
- Rrjedhja e trurit, si rezultat i mungesës së fondeve.

Konkluzionet dhe rekomandimet

Idetë për tejkalimin ose zvogëlimin e këtyre kërcënimeve përfshijnë ndryshimet në mënyrën e vendosjes së qeverisjes financiare dhe menaxhimit, bashkëpunim të ngushtë me institucionet qeveritare siç është Ministria e Arsimit, rritja e fondeve për arsimin e lartë (veçanërisht për kërkimin dhe inovacionin), krijimin e konkurrencës për financim midis universiteteve publike, promovimi i potencialit kërkimor shkencor të universitetit drejt palëve të interesuara dhe përmirësimi i mundësive të financimit në mënyrë që të mbahen individë me aftësi të larta në vend.

Pasqyrë e modelit aktual të financimit të studimeve të doktoratës në Shqipëri

Asnjë nga katër universitetet shqiptare nuk është i kënaqur me modelin aktual të financimit të studimeve të doktoratës dhe të gjitha theksojnë nevojën për një ndryshim strukturor të arsimit të doktoraturës në Shqipëri në lidhje me çështjen e financimit. Para së gjithash, nuk ka ndonjë strategji specifike lidhur me çështjen e financimit. Kandidatët për doktoratë zakonisht nuk mbështeten financiarisht, dhe kostoja e studimeve të doktoratës mbulohet me fondet e tyre personale. Për më tepër, fondet që sigurohen nga Ministria e Arsimit nuk janë aq transparente dhe nuk jepen vetëm sipas meritave akademike dhe kërkimore. Një problem tjetër është gjetja e fondeve për projektet kërkimore. Për momentin, universitetet në Shqipëri nuk ndajnë fonde për kërkime shkencore si një linjë e veçantë në buxhetet e Universiteteve.



Institucionet e arsimit të lartë kryesisht i sigurojnë fondet duke marrë pjesë në disa programe grantesh, por numri i granteve ndaj Universiteteve në Shqipëri është shumë i vogël. Bursat që sigurohen në kuadrin e projekteve ose marrëveshjeve të bashkëpunimit janë shumë të kufizuara që i bëjnë ato burime jo të vlefshme financimi.

Ekziston shpresa se zbatimi i Ligjit të Arsimit të Lartë do të sjellë më shumë oportunitete që lidhen me financimin e arsimit të doktoratës. Ligji parashikon që kandidatët e doktoraturës do të përfshihen me kohë të plotë në studimet e doktoraturës dhe do të paguhen por është e akoma e panjohur se sa do të jetë paga e tyre mujorë. Një çështje tjetër me rëndësi është se të dyja palët Ministria e Arsimit dhe Universitetet duhet të parashikojnë një zë të posaçëm në buxhetet e tyre vjetore për studimet e doktoraturës.

Referenca:

1. A 3.1. Evaluation of models of funding doctoral studies in Montenegro and Albania, MARDS Questionnaires, <https://www.mards.ucg.ac.me/docs/MARDS%20A3.1%20Questionnaire.docx>

II.MOBILITETET

1.Pjesëmarrje e prof.dr.Arjeta Troshani në mbledhjen e kordinatorëve të Projekteve Erasmus+ në Bruksel, 27.01.2019 – 30/01/2019 ku nga ekspertët e BE për projektet Erasmus+ janë kryer prezantime të rregullave të zbatimit të këtyre projekteve për sa i përket menexhimit të tyre akademik dhe financiar.

2.Pjesëmarrje e Prof.dr.Arjeta Troshani në mbledhjen hapëse të projektit MARDS (Kick-off) në Podgoricë gjatë 20.02.2019 – 23.02.2019 ku janë prezantuar nga kordinatori (Universiteti i Malit të Zi) dhe partnerët, struktura e projektit MARDS dhe roli dhe detyrat e secilit partner në këtë projekt.

3Pjesëmarrje e Prof.dr.Arjeta Troshani dhe prof.as.dr.Brilanda Bushati në Konferencën e Kotorit ku janë prezantuar rezultatet e studimit të kryer nga prof. Melita Kovacevic e prof. Vesna Cavic (Universiteti i Zagrebit dhe Prof. Lucas Zinner (Universiteti i Vjenës) rreth studimit “Raporti mbi situatën e arsimit dokotral në Mal të zi dhe Shqipëri dhe krahasimi me praktikat e BE” dhe “Raporti mbi financimin e studimeve doktorale ne Mal të Zi dhe Shqipëri prezantuar nga Prof. Predrag Miranovic.

4.Pjesëmarrje e Prof.as.dr.Blerta Dragusha, prof.as.dr.Albana Begani, prof.as.dr.Brilanda Bushati, prof.as.dr.Mirjam Dibra ne mobilitetin e kryer në Universitetin e Vjenës gjatë 24.06.2019 – 29.06.2019 ku trajnimi ka pasë si grup të synuar stafin shkencor dhe administrativ që merret me zbatimin operativ dhe trajnimin e kandidatëve të shkollës



doktorale që përfshijnë Drejtuesin e Shkollës Doktorale ose Menexherin e Programit si dhe stafet administrative që lidhen me funksionimin dhe mbarëvajtjen e shkollës. 5.Pjesëmarrësit në këtë trajnim kanë mësuar rreth politikave dhe trendeve europiane në arsimin doktorial si dhe mënyrën e organizimit dhe shërbimeve që duhet të ofrohen nga Universitetet. Gjithashtu është punuar në grup për të sjellë reflektime rreth krahasimit midis strukturave qeverisëse në Universitetet partnere dhe praktikave dhe standarteve të BE.

6.Pjesëmarrje në mobilitetin e Dubrovnikut e prof.dr.Elez Osmani, Prof.dr.Fatbardha Molla Prof.as.dr.Ermira Kalaj i organizuar nga Universiteti i Zagrebit me grupin e synuar supervizorët e doktorantëve dhe stafet me eksperiencë në udhëheqjet e doktoraturave që kërkojnë të ndajnë praktikën më të mirë nga kjo përvojë. Gjatë trajnimit është punuar në grupe duke ndarë eksperiencat personale të pjesëmarrësve me planet dhe zhvillimet kolektive në drejtim të transferimit të njohurive në teori dhe politika.

7.Pjesëmarrje e prof.dr.Arjeta Troshani dhe prof.as.dr.Brilanda Bushati në takimin e Tiranës midis kordinatorit të projektit – Universitetit të Malit të Zi dhe Universiteteve partnere shqiptare më 23 shtator 2019 i organizuar nga Universiteti Metropolitan i Tiranës. Në këtë takim është raportuar për punën e kryer deri tanë nga partnerët që lidhet me kontributin në dy studimet analitike të situatës së doktoraturave në Shqipëri, përgatitja për tendering e paisjeve, mobilitetet e stafëve akademike dhe u prezantua nga prof. dr. Arjeta Troshani draft kurrikula për hapjen e doktoraturës në “Ekonomi dhe Turizëm të Qëndrueshëm” në UNISHK si më poshtë:

Lëndët bazë (fushat e kërkimit shkencor ku bazohet projekti kërkimor i doktorantit):

- 1. Planifikimi Strategjik i Avancuar i Destinacioneve Turistike (UNISHK, UP, UCG) 7 ECTS (75 ore)**
- 2. Ekonomia e zhvillimit të qëndrueshëm (UNISHK, UV, UCG) 7 ECTS (75 ore)**
- 3. Metodatat e përparuar të kërkimit (UNISHK, UV, UMT, UP) 7 ECTS (75 ore)**
- 4. Menexhimi i turizmit të qëndrueshëm (UNISHK, UV, UP, UCG) 9 ECTS (75 Ore)**
- 5. Lendë me Zgjedhje (UNISHK, UPT, UMT, UCG, UV) 30 ECTS**

Lëndët me zgjedhje:

- 1. Menaxhimi i Biodiversitetit, (UNISHK, UV, UCG) 9 ECTS**
- 2. Menaxhimi i Projekteve në Turizëm, (UNISHK,UCG) 7 ECTS**
- 3. Sistemet e Informacionit në Turizëm (UNISHK, UMT) 7 ECTS**
- 4. Sipërmarrja Sociale dhe Inovacioni (UNISHK, UP, UMT) 7 ECTS**



8.Pjesëmarrje e Prof.dr.Arjeta Troshani, Prof.as.dr.Brilanda Bushati dhe Prof.as.dr.Ermira Kalaj në trajnimin e organizuar nga Universiteti i Banska Bystrica në Sllovaki gjatë 01.10.2019 – 05.10.2019. Ky trajnim kishte në fokus stafet akademike dhe profesionale në drejtim të organizimit të shkollave doktorale të përbashkëta. Në këtë trajnim u prezantua nga prof. Kovacevic Universiteti i Zagrebit modeli I organizimit të një shkolle doktorale dhe dokumentet që mund të paraqiten në dosjen e aplikimit. Po kështu nga Kristjan Kolovrat nga Universiteti i Vjenës na u prezantuan standartet dhe kriteret që lidhen me organizimin e shkollës doktorale në Universitetin e Vjenës si dhe nga prof. Aleksandra Bitusikova dhe Kamelia Borseska nga Universiteti i Banska Bystrices na u prezantuan informacionet rreth strukturës së shkollave doktorale ne BE si dhe programet e përbashkëta të arsimit doctoral. Në këtë trajnim në formën e grupeve të punës u shkëmbyen mendime në mënyrë të përgjithshme për strukturën e doktoraturës që mund të organizohet në Shqipëri.

9.Pjesëmarrje e prof.dr.Arjeta Troshani në mbledhjen e organizuar me 22- 23 .10.2019 në Durrës nga zyra kombëtare Erasmus+ Shqipëri me titull “Regional Cluster Meeting” ku u diskutua rreth problematikave të ndeshura në zbatimin e projekteve Erasmus+ si dhe u paraqitën rezultatet e arritura nga Universitetet pjesëmarrëse.

10.Pjesëmarrje e prof.dr.Arjeta Troshani, prof.as.dr.Brilanda Bushati, prof.as.dr.Ardita Boriçi dhe prof.dr.Elidiana Bashi në trajnimin e organizuar nga Universiteti i Mariborit gjatë 06.11.2019 – 09.11.2019. Grupi i synuar i pjesëmarrësve ishin Rektorët dhe zv.rektoret si dhe personat lider në organizimin dhe hapjen e shkollave doktorale. Gjatë këtij trajnimi u prezantua nga zv. Rektori i UM organizimi i shkollës doktorale në Universitetin e Mariborit si dhe sfidat e ndeshura duke u ballafaquar me trendet në ndryshim të zhvillimeve të arsimit doctoral. Po kështu u prezantua modeli i suksesshem i shkollës doktorale në Bujësi e Ekonomi me kriteret që duhet të plotesojnë aplikantët dhe supervizorët. Po kështu prezantime interesante u relizuan nga dy aplikantë të shkollës doktorale ne Universitetin e Mariborit.

III. Sigurimi i paisjeve në shërbim të shkollës doktorale që do hapet në UNISHK gjatë vitit akademik 2020-2021 në kuadër të projektit MARDS.

Mbi bazën e shkresës dërguar nga prof.dr.Arjeta Troshani (kordinatore e projektit) datë 24.10.2019 me protokollin 1659 prot. datë 24.10.2019 e shkresës përcjellëse të Dekanës së Fakultetit Ekonomik drejtuar Rektorit të UNISHK prof.dr.Adem Bekteshi dhe Administratores znj.Eriklida Shpori është informuar kryerja e transfertës nga Universiteti i Malit të Zi e shumës prej 57857,5 Euro në Ministrinë e Financave më datë 24 shtator 2019.



Nga shkresa e Rektorit nr. 3607 prot. datë 06.11.2019 jemi të informuar se nga UNISHK është bërë kërkesa për hapjen e llogarisë bankare pranë bankës së nivelit të dytë me shkresën me nr.1484/3 datë 17.10.2019 dhe **mbas kësaj nuk është realizuar deri tani transferimi i fondeve të projektit në llogarinë e UNISHK duke sjellë vonesën në kryerjen e tenderit të paisjeve, dhe të çdo shpenzimi tjetër të aktiviteteve të kryera gjatë gjithë vitit të parë të këtij projekti (udhëtimet dhe kostot e stafit).**

IV. Promovimi i projektit. Projekti MARDS. Në Fakultetin Ekonomik të Universitetit të Shkodrës projekti MARDS është promovuar në eventin e organizuar me rastin e 25 vjetorit të Fakultetit Ekonomik me 02.11.2018 dhe në takimin me bizneset e turizmit që do të zhvillohet me 18 nëntor 2019.

Prof.dr.Arjeta TROSHANI
Arjeta Troshani
Kordinatori i Projektit MARDS